

سوالات درس هشتم کتاب جامعه‌شناسی دوازدهم همراه پاسخنامه

(۱) - هویت را با ذکر مثال تعریف کنید.

هویت به معنای آگاهی فرد از کیستی خود و احساس تعلق اجتماعی به یک جهان اجتماعی و قلمرو جغرافیایی می باشد؛ مثلاً ما از مسلمان و ایرانی بودن خود، آگاه و به آن دلبسته ایم. این آگاهی در مد یک احساس درونی و فردی باقی نمی ماند، بلکه از طریق نشان دادن تشابهات و تمایزهای خود با افراد و گروههای دیگر در نمادها، آداب و رسوم و... جلوه ی جمعی و بیرونی پیدا می کند و مشخص می کند که با چه کسانی و چگونه ارتباط و تعامل داشته باشیم. فرد در نتیجه ی این تعاملات با برقی یگانه می شود و با برقی بیگانه.

(۲) - نخستین سند رسمی هویت ما چیست؟ این سند را تاجیک ها و عرب ها چه نامیده اند؟

شناسنامه نخستین سند رسمی هویت ماست. این سند را تاجیکها، زادنامه و عربها « هویه » نامیده اند.

(۳) - هرکس در نگاه اول، بدون اینکه شناسنامه را باز کند و نام و نشان صاحب آن را جویا شود، از نشان (آرم) و عبارت «جمهوری اسلامی ایران» روی جلد شناسنامه، متوجه چه نکاتی می شود؟

هرکس در همان نگاه اول، بدون اینکه شناسنامه را باز کند و نام و نشان صاحب آن را جویا شود، از نشان (آرم) و عبارت «جمهوری اسلامی ایران» روی جلد شناسنامه، متوجه می شود که صاحب شناسنامه، تبعه ی جمهوری اسلامی ایران است؛ تبعه دولتی با نظام سیاسی «جمهوری» بر بنیاد « اسلامی» در قلمرو سرزمینی به نام «ایران»؛ جمهوری اسلامی بیان ماکمیت اراده ی مردم بر اساس آرمانها و ارزشهای اسلامی است.

(۴) - ایران از نظر موقعیت جغرافیایی دارای چه مشخصاتی است؟

ایران سرزمینی با مرزهای معین در بخش غربی آسیا است که همچون یوزپلنگی آماده، گوش تیز کرده و بر شامل نشسته است و از عهد گذشته مأوای نژاد آریایی بوده و ایران نام گرفته است. در روزگار کنونی این سرزمین قلمرو دولت جمهوری اسلامی و قدم رو مردم ایران شمرده می شود؛ به این معنا که ممدوده ی نفوذ « قلم » و اقتدار دولت ایران و ممدوده ی « قدم » و اقدام مردم ایران را نشان میدهد .

(۵) - وضعیت حقوق و مسئولیت ایرانیان را بیان کنید.

همه ی مردم ایران از هر قوم و مذهبی دارای حقوق و مسئولیتهای برابرند؛ همه شناسنامه ای یکرنگ، یک شکل و یک اندازه دارند، و بنابراین همه، اعم از زن و مرد، فردسال و بزرگسال، فقیر و غنی، بیسواد و باسواد، در هویت ملی مشترک اند و می توانند هم آوا با فردوسی بگویند: «همه جای ایران سرای من است». همچنین موظف اند از کشور ایران پاسداری کنند و برای استقلال، آزادی و آبادی آن بکوشند.

(۶) - نشان روی شناسنامه های ایرانیان چه کلمه ی را باز نمایی می کند و این نشان پس از انقلاب اسلامی ایران جایگزین چه نمادی شده

است؟ نشان روی شناسنامه های ایرانیان کلمه ی «الله» را باز نمایی می کند و همان نشانی است که در وسط پرچم ایران نیز وجود دارد و پس از انقلاب اسلامی ایران جایگزین نماد شیر و خورشید شده است.

۷- عبارت «وزارت کشور» و «سازمان ثبت احوال» کشور زیر نشان (آرم الله) نشان دهنده ی چیست؟

عبارت «وزارت کشور» و «سازمان ثبت احوال» نشان‌دهنده ی تصمیم دولت برای ثبت احوال و افعال مهم شهروندان ایرانی همچون تولد، ازدواج، تولد فرزندان و وفات است.

۸- پیام این عبارت که «شناسنامه سند هویت شماست برای حفظ حقوق خود به دقت از آن نگهداری کنید» چیست؟

این عبارت نشان می دهد که دولت، هویت فرد فرد ایرانیان و حقوق و مسئولیت آنها را به رسمیت می شناسد.

۹- چرا در شناسنامه این عبارت: هر گونه تغییر و تحریف در شناسنامه یا سوءاستفاده از آن جرم است و مجرم تحت تعقیب قانونی قرار می گیرد» درج شده است؟

زیرا نمی توان خودسرانه و به دلفواه فویش در این سند هویت دست برد و آن را تغییر داد.

۱۰- درج شماره ملی ده رقمی فرد در صفحه نخست شناسنامه نشانگر چیست؟

در صفحه نخست شناسنامه، شماره ملی ده رقمی فرد نشانگر جنبه اختصاصی سند هویت ممسوب می شود.

۱۱- درج عکس هر فرد در صفحه نخست شناسنامه بیان کننده چیست؟

این عکس اگرچه ظاهراً عکس فرد فاضی است، اما به دید عمیق تر و وسیع تر هویت جنسی، فائوادگی، سنی، نژادی و فرهنگی فرد را نیز می تواند آشکار کند.

۱۲- دولت هایی که با ظهور جهان متجدد، شکل گرفتند هویت خود را با چه عواملی تعریف می کردند؟ چه چیزی مشخصه اصلی این

دولتها بود؟ با ظهور جهان متجدد، دولتهایی شکل گرفتند که دیگر خود را با هویت دینی مسیعی نمی شناختند بلکه هویت خود را با توبه به تاریخ، جغرافیا، قومیت یا نژادشان تعریف می کردند. تأکید بر این عوامل، به پیدایش نوع جدیدی از هویت منجر شد که ملی گرایی و وطن دوستی مشخصه ی اصلی آن بود.

۱۳- عبارات زیر را تکمیل کنید.

الف- با شکل گیری دولت - ملتها، پیدا شد و هویت از منظر و توسط آنها تعریف شد اما بیشتر کشورها دارای تنوع قومی، نژادی، زبانی و مذهبی و... بودند. ناسیونالیسم ، دولت - ملتها

ب- دولت - ملت ها برای تعیین هویت ملی و یکگونگی توزیع مزایا و فرصتهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی میان اقوام و گروههای مختلف و همچنین پاسفگویی به درفواستها و رفع نیازهای آنها، ناگزیر از بودند. سیاستگذاری هویتی

۱۴- مدل رایج سیاست گذاری هویتی در دوره مدرن چیست؟

مدل رایج سیاستگذاری هویتی در دوره ی مدرن، « همانندسازی» بود

۱۵- همانند سازی به عنوان مدل رایج سیاستگذاری هویتی در دوره مدرن به چه معناست؟

همانندسازی به معنای پذیرش ارزشها و سبک زندگی یک گروه توسط سایر گروههای جامعه بود؛ به گونه ای که همه ی گروهها همسان شوند. به عبارت دیگر، همانندسازی سیاستی بود که دولتها برای از بین بردن تفاوتهای هویتی گروههای مختلف و یکسان سازی آنها در پیش گرفتند

۱۶- چند نمونه از روش‌های خشونت‌آمیز همانندسازی بیان کنید. اساس این روش‌ها بر چه چیزی بنا شده است؟ **سوال بخوانیم و بدانیم**

نسل‌کشی، جابه‌جایی اجباری، کنترل جمعیت، جداسازی و فشارهای سفت اجتماعی از جمله روشهای خشونت‌آمیز همانندسازی هستند. اساس این روش‌ها، نفی و طرد دیگری متفاوت است.

۱۷- چه تفاوتی میان شیوه‌ی نسل‌کشی با سایر شیوه‌های خشونت‌آمیز همانندسازی وجود دارد؟ **سوال بخوانیم و بدانیم**

در نسل‌کشی، دیگری، شری است که باید نابود شود اما در سایر روشها، دیگری اگرچه شر دانسته می‌شود، امکان اصلاح او وجود دارد و با اعمال فشار می‌توان او را به پذیرش الگوهای هویتی جدید مجبور سافت یا از بقیه جدا کرد.

۱۸- در شیوه جدا سازی به عنوان یکی از شیوه‌های مدل همانندسازی چگونه عمل می‌شود؟ **سوال بخوانیم و بدانیم**

در جداسازی، گروه مسلط گروه‌های نژادی، قومی، مذهبی دیگر را به زیستن در مناطقی جدا از محل سکونت گروه مسلط مجبور می‌کند. همچنین، آنها را از تسهیلات و خدماتی مانند آموزش، بهداشت، درمان محروم می‌سازد یا این خدمات را با کیفیت بسیار پایین‌تری در اختیار آنها می‌گذارد.

۱۹- در دوره پسامدرن چه نوع هویتی در دوره مدرن مورد نقد قرار گرفت؟ و به جای آن چه نوع هویت‌هایی مورد توجه قرار گرفت؟ در دوره پسامدرن، همه‌ی آنچه در دوره‌ی مدرن پدید آمده بود - از جمله سیاست همانندسازی هویت - مورد نقد قرار گرفت و به جای آن، هویت‌های فرد، مملی و فردی مورد تأکید و توجه قرار گرفت.

۲۰- در دوره پسامدرن چه نوع هویتی مطلوب و چه نوع هویتی نامطلوب پنداشته شد؟ در این دوره، تکثر، تنوع و متی بی‌ثباتی و تغییرات مداوم هویت‌ها، مطلوب دانسته شد و هویت مملی و ومدت و ثبات و استمرار همراه با آن، نامطلوب پنداشته شد.

۲۱- اندیشمندان اجتماعی «سیاست‌هویت» متعلق به چه دوره‌ای می‌دانند؟ اندیشمندان اجتماعی معتقدند که «سیاست‌هویت» متعلق به دوره‌ی پسامدرن است که هویت‌ها موضوعی برای نزاع و درگیری می‌شوند.

۲۲- «سیاست‌هویت» محصول چه دوره است؟ این سیاست بر چه چیزی تأکید می‌کند؟ سیاست‌هویت، محصول دوران پسامدرن است و بر تفاوت‌ها و هویت‌های خاص و مملی تأکید می‌کند.

۲۳- برخی از پیدایش سیاست‌هویت از چه تعبیری یاد می‌کنند؟ برخی از پیدایش سیاست‌هویت به باز شدن «جعبه‌ی پاندورا» یاد می‌کنند.

۲۴- منظور برخی که از سیاست‌هویت به باز شدن جعبه‌ی پاندورا یاد می‌کنند چیست؟ جعبه‌ی پاندورا در اساطیر یونانی جعبه‌ای حاوی تمام بلاهاست که به دست فردی به نام پاندورا گشوده می‌شود. بر اساس این افسانه‌ی یونانی، با باز شدن این جعبه ناگهان همه‌ی پلیدی‌ها و شرها، رها و به سوی زمین سرازیر شدند، بدی‌ها در جهان پراکنده شدند و با فوبی‌ها درآمیختند؛ به طوری که دیگر تشفیص و تمیز آنها از یکدیگر ممکن نبود و رنج و بیماری، پیری و مرگ، دروغ، دزدی و جنایت که قبل از آن وجود نداشت گسترش یافت.

۲۵- در اواخر قرن بیستم چه چیزی به جای قشربندی و کشمکش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.

« هویت » به جای قشربندی و کشمکش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.

۲۶- در دوره پسامدرن هویت چگونه تعریف می‌شود؟ در این دوره افراد مسائل مختلف را بر اساس چه چیزی پیگیری می‌کردند؟

در دوره پسامدرن، هویت از منظر گروه‌های اجتماعی مختلف و توسط آنها، تعریف می‌شود. در این دوره، افراد، مسائل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را بر اساس علاقه‌های فرهنگی و هویتی خود پی می‌گیرند، علاوه بر ثروت و قدرت، هویت و دانش نیز کانون نزاع و کشمکش می‌شوند. در همه این عرصه‌ها، سیاست هویت ایجاد می‌شود و تنازع و درگیری افزایش می‌یابد.

۲۷- امروزه، جهانی شدن و توسعه‌ی ارتباطات چه پیامدی بر مرزهای ملی و هویت‌سازی در کشورها داشته است؟

امروزه، جهانی شدن و توسعه‌ی ارتباطات، از یک سو زمینه‌ی شکل‌گیری جهانی بدون مرز را فراهم کرده است که در آن، درهم آمیختن فرهنگها موجب می‌شود که فرهنگها دیگر کاملاً فاصل و ثابت نباشند و هویتها به شدت دستفروش تغییر شوند. از سوی دیگر، بسیاری از جوامع و گروهها، به دفاع از خود برخاسته‌اند و با ساختن هویتی خاص برای خود یا بازگشت به هویت واقعی فویش، در برابر هویتی که فرایند جهانی شدن به آنها تممیل می‌کند، مقاومت می‌کنند و فواهان (هایی از این هویت تممیلی هستند).

۲۸- نمونه‌هایی از جنبش‌هایی که در دفاع از هویت خود اعتراض و مقاومت نشان داده‌اند بیان کنید.

جنبش‌های سبک زندگی، زنان، آفریقایی - آمریکاییها، آسیایی تبارها، جوانان، اقلیتهای قومی، مذهبی و جنبش زیست محیطی نمونه‌هایی از این اعتراضها و مقاومتها هستند.

۲۹- مدل تکثرگرا به جای چه مدلی مورد توجه قرار گرفت؟ ویژگی‌های این مدل بیان کنید.

در چنین شرایطی، مدل «تکثرگرا» به جای مدل «هماندسازی» مورد توجه و تأکید قرار گرفت. در مدل تکثرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی مفض و متی تشدید می‌گردد. البته در این الگو، همچنان وجود یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی ضروری دانسته می‌شود؛ که گروه‌های مختلف را به یکدیگر پیوند دهد.

۳۰- در مدل تکثرگرای هویتی بر چه ابعادی از هویت تأکید می‌شود؟ سوال بخوانیم و بدانیم

در مدل تکثرگرا گاهی بعد فرهنگی هویت و تمایزات زبانی، قومی، مذهبی و... مورد تأکید قرار می‌گیرند و گاهی به بعد سیاسی هویت توجه میشود و بر آزادیهای اجتماعی اقوام و گروههای مختلف، و فرصت سهیم شدن آنها در قدرت سیاسی تأکید می‌شود و یا راهکارهای مسالمت آمیز برای حل منازعات گروهی و قومی ارائه می‌گردد. گسترش برابری و رفع تبعیض‌های قومی و گروهی نیز در بعد اجتماعی هویت مورد توجه قرار می‌گیرد.

۳۱- «سیاست هویت» دارای چند چهره است؟ سوال بخوانیم و بدانیم

سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند: یا به صورت افراطی بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید می‌کند و سبب پندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود و یا گروه‌های به ماشیه رانده شده را به رسمیت می‌شناسد و از آنان حمایت می‌کند.

۳۲- عبارت زیر را تکمیل کنید. سوال بخوانیم و بدانیم

پیدایش نظریه‌ی جامعه‌شناسی فمینیستی معاصر، نظریه‌ی آفریقایی تبار، نظریه‌ی آمریکایی بومی و ... نشان دهنده‌ی شکل‌گیری است. (جامعه‌شناسی چند فرهنگی)

(۳۳) - منظور از جامعه‌شناسی چند فرهنگی چیست؟

در جامعه‌شناسی چند فرهنگی، هر نظریه‌ای درون فرهنگ و تاریخ خود تولید می‌شود و هر فرهنگ و هویتی می‌تواند نظریه‌های جامعه‌شناسی متناسب با خود را تولید کند. از این رو، هیچ فرهنگ و هویتی نمی‌پسندد که موضوع نظریه‌هایی باشد که در زمینه‌ی فرهنگی و تاریخی دیگری شکل گرفته‌اند.

(۳۴) - شناخت متقابل هویتها یا الگوی تعارف در مقابل کدام الگوی هویتی قرار می‌گیرد؟

شناخت متقابل هویتها یا الگوی تعارف در مقابل دو الگوی همانندسازی و تکثرگرا قرار می‌گیرد و به شناخت متقابل افراد، گروهها و جوامع از یکدیگر توجه دارد.

(۳۵) - شناخت متقابل افراد و جوامع از یکدیگر، به آنها چه کمک می‌کند؟

شناخت متقابل افراد و جوامع از یکدیگر، هم به آنها کمک می‌کند که تفاوت‌های همدیگر را درک کنند و به این تفاوت‌ها احترام بگذارند و هم اشتراکاتی را ایجاد می‌کند که به بهترشدن روابطشان منجر می‌شود.

(۳۶) - عبارت زیر را تکمیل کنید.

تعارف به معنای شناخت متقابل است. الگوی تعارف در مقابل قرار دارد و همان الگویی است که قرآن ارائه می‌کند (الگوی تنازع)

(۳۷) - آیه‌ای از قرآن کریم بیان کنید که بیانگر الگوی تعارف هویت است. این آیه معیار برتری را در چه چیزی معرفی می‌کند؟

« إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ » و شما را به صورت تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید. سپس تأکید می‌کند که هیچ کدام از این ویژگی‌ها، ملاک برتر دانستن خود از دیگری نیست و فقط زندگی بر اساس تقوا معیار برتری، بزرگی و بزرگواری است.

(۳۸) - قرآن کریم الگوی مطلوب را چگونه معرفی می‌کند؟

الگوی مطلوب قرآنی، تکثر و تنوع زبانی و نژادی و قومی را، مانع و مدت و همدلی نمی‌داند. بلکه انسانها را به منشأ و مدت رهنمون می‌شود؛ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

(۳۹) - رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به دلیل پیروی از چه الگویی بود؟

رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به دلیل پیروی از این الگو و احترامی بود که اقوام مختلف در جهان اسلام برای یکدیگر قائل بودند. برای جهان اسلام به هیچ وجه نگران کننده نبود که بزرگترین دانشمند صرف و نمو زبان عربی، یک ایرانی به نام «سیبویه» است و مهمترین حکمای جهان اسلام فارابی و ابن سینا هستند.

(۴۰) - امام علی دشمن مردم را در چه چیزی معرفی می‌کند؟

امام علی(ع) می‌فرماید: « مردم دشمن چیزی هستند که نمی‌شناسند ». انسان هنگامیکه در تاریکی ناآگاهی به سر می‌برد، هر شبمی را که از دور می‌بیند و هر آوازی را که می‌شنود، نشان می‌یوانی درنده و فطرناک می‌پندارد. افراد معمولاً به دیگرانی که آنها را به درستی نمی‌شناسند، بدبین‌اند و از آنها دوزی می‌کنند.

(۴۱) - عبارات زیر را تکمیل کنید.

یکی از راههای ایجاد آشتی و صفا و اتماد و دوستی در میان گروهها و ملتها، است. در این میان، می‌تواند با زمینه‌سازی برای شناخت مردم از یکدیگر در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای، بسیاری از مشکلات را حل کند و امکان همدلی مردم با یکدیگر را فراهم آورد. (شناخت متقابل) - (حکومت)